

ROD SOCHORŮ A KAPLE SV. VÁCLAVA VE VLČÍ

JIŘÍ BUREŠ

Obr. 1. Vlčí, kaple sv. Václava, celkový pohled od JZ. Foto: Jiří Bureš, 31. 5. 2011.

„Kéž všichni ti, jimž obec Vlčí jest či bude rodištěm neb bydlištěm v dobách dobrých i zlých v úctě chovají budovu, do jejichž základů rodák jich vložil tolik lásky a úcty, aby duše jich na místě tomto se povznesla a nalezla uspokojení i útěchy.“

Čeněk Sochor¹

Obec Vlčí, nevelká osada nedalekých Chlumčan, je situovaná v oblasti Středního Poohří jihovýchodně od města Louny. Vlčí je poprvé připomínáno v roce 1318 jako sídlo Bohuslava z Vlčí, jeho dějiny jsou v novověku spjaté především se schwarzenberským panstvím Toužetín.² Z hlediska církevní správy náleželo Vlčí k cítolibské farnosti, na bohoslužby věřící docházeli do filiálního kostela sv. Klimenta v Chlumčanech. Osada Vlčí měla v polovině 19. století 30 domů a málo přes 200 obyvatel. Do sklonku 19. století ve Vlčí stávala pouze dřevěná zvonice,³ která je však uváděna jako zchátralá

a shnilá, měla ji nahradit novostavba nevelké zděné kaple se zvoniční vížkou, jejíž návrh z roku 1892 signoval zednický mistr Augustin Vrbík z Cítolib.⁴ K realizaci této drobné historizující architektury však již nedošlo, jako dar obci byla vybudována kaple sv. Václava vystavěná nákladem místní rodiny Sochorů.

SOCHOROVÉ Z VLČÍ A JEJICH ROD⁵

Rod Sochorů přichází do obce Vlčí na počátku 19. století ze Smolnice, kde v č. p. 8 působil hostinský a rolník Jan Sochor narozený 25. května 1758 Martinu Sochorovi, hostinskému z Hříškova, a Anně rozené Kostkové. Z Janova prvního manželství s Marií Brádkovou vzešli synové Antonín (1792) a Václav (1793). Václav Sochor (1793–1863) usedlý ve Vlčí v č. p. 12 a později č. p. 23 se v roce 1823 oženil s Anežkou Novákovou z Libus.⁶ Z manželství se narodilo celkem deset dětí, osm bratrů se dožilo dospělosti. Pro vznik kaple sv. Václava jsou klíčové osoby osmi synů Václava Sochora, především pak hlavní stavebník kaple Čeněk Sochor a synové jeho bratra Josefa Sochora, architekt Eduard a malíř Václav Sochorové. V obci Vlčí se rodina Sochorů věnovala především zemědělství, mlynářství a provozu formanské hospody v č. p. 23. S působením rodiny Sochorů je vedle Vlčí úzce spjat i městy Cítoliby, v roce 1878 sem přesídlil Josef Sochor s rodinou, když v dražbě zakoupil dnes zaniklou selskou usedlost situovanou v nároží náměstí.⁷ Na cítolibském hřbitově se nachází rodinný hrob Sochorů, který byl vybudován v devadesátých letech 19. století podle návrhu Eduarda Sochora. Na památku Václava i Eduarda Sochora byl v roce 2005 na cítolibském náměstí odhalen jednoduchý pomník.

STAVEBNÍK KAPLE ČENĚK SOCHOR

Zřizovatelem kaple sv. Václava byl rodák z Vlčí Čeněk Sochor. Narodil se 25. října 1844 v č. p. 12 rolníku Václavu Sochorovi a jeho manželce Anežce rozené Novákové z Libus.⁸ Rané dětství strávil v rodné obci a v blízkých Blšanech, kde navštěvoval tamní školu, poté byl poslán ke staršímu bratrovi kupci Antonínu

¹ SOA Litoměřice – SOKA Louny, farní úřad Cítoliby, pamětní kniha II, sign. 483/2, s. 24.

² August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický království českého*, Praha 1998, s. 996.

³ SOA Litoměřice – SOKA Louny, obec Vlčí, Pamětní kniha Vlčí, sign. 138/a, nestránkováno.

⁴ SOA Litoměřice – SOKA Louny, Okresní hejtmánství Louny, k. č. 152, církevní záležitosti obcí (1873–1904).

⁵ Zpracováno dle práce Marie KRÍŽOVÉ, *Rodopis Roetzlů z Horoměřic a Pátku nad Ohří a Sochorů z Vlčí v okrese Louny*, Louny 1970, nepublikovaný rukopis uložený v SOA Litoměřice – SOKA Louny.

⁶ Pravděpodobně se jedná o Levousy, dnes osadu obce Křesín na Litoměřicku.

⁷ Rudolf SÝKORA, *Malíře Sochora cesta životem a uměním*, Kulturní měsíčník Louny, č. 10, 1970, s. 6.

⁸ Marie KRÍŽOVÁ, *Rodopis Roetzlů z Horoměřic a Pátku nad Ohří a Sochorů z Vlčí v okrese Louny*, Louny 1970, nepublikovaný rukopis uložený v SOA Litoměřice – SOKA Louny.

Obr. 2. Vlčí, kaple sv. Václava, celkový pohled od SV. Foto: Jiří Bureš, 6. 3. 2013.

Sochorovi do Obory, kde vedle školní docházky vypomáhal v bratrově obchodu. Následovala učednická léta strávená v Litoměřicích a práce kupeckého příručího v Lounech. Odsud Sochor koncem šedesátých let odešel do Prahy, zde v roce 1871 založil svůj první obchod s koloniálním zbožím. Jeho firma prosperovala a přerostla do velkoobchodního prodeje, v roce 1891 zakoupil *Choděrovu plzeňskou velkorestauraci* na Ferdinandově třídě, avšak jejímu přímému vedení se nevěnoval.⁹ Aktivně byl činný v řadě českých spolků a byl znám jako horlivý vlastenec, působil mimo jiné v Družstvu národního divadla.¹⁰ Z aktivního podnikání Čeněk Sochor odešel v roce 1890, dále se věnoval především svým zálibám, rodině a cestování. Společně s manželkou Pavlínou navštívil Paříž, kde byl silně ovlivněn probíhající výstavbou monumentálního chrámu *Sacré Coeur* (Nejsvětějšího Srdce Ježíšova) na Montmartru, který byl od roku 1875 budován podle návrhu architekta Paula Abadie v památných místech,

⁹ Jizeran, roč. 12, č. 21, 14. 3. 1891, s. 3.

¹⁰ Národní listy, roč. 32, č. 301, 31. 10. 1892, s. 8.

odkud bylo město ostřelováno při obléhání Pařížské komuny. Neobvyklé pojetí eklektické stavby, jejímž východiskem byla architektura byzantského, raně křesťanského a románského okruhu, se stalo předlohou pro kapli, kterou Čeněk Sochor plánoval vystavět v rodné obci.¹¹ Tento záměr údajně pojal již v dobách svého mládí, uvažovaná stavba měla být nejen hmotným odrazem jeho zbožnosti, ale také památkem jeho rodičům. Vyhotovením architektonického návrhu kaple pověřil Čeněk Sochor svého synovce, pražského architekta a stavitele Eduarda (Edvarda) Sochora.

ARCHITEKT EDUARD SOCHOR

Eduard se narodil 21. září 1862 ve Vlčí v č. p. 23 rodičům Josefu Sochorovi a Teresii roz. Jöklové jako nejmladší, šestý potomek. Eduardovi rodiče přebývali ve Vlčí a později v nedaleké Oboře, kde otec provozoval hostinskou živnost, od roku 1876 byla pak rodina

¹¹ SOA Litoměřice – SOKA Louny, farnost Cítoliby, *Pamětní kniha II*, sign. 483/2, s. 21–22.

Obr. 3. Vlčí, kaple sv. Václava, celkový pohled od JZ. Foto: Jan Nič, SOkA Louny, fond Jan Nič, inv. č. 87.

usedlá v Cítolibečech v dnes zaniklém domě č. p. 42 a Josef Sochor byl uváděn jako rolník. Po absolvování základního vzdělání Eduard odešel do Rakovníka, kde studoval na tamní reálce jako jeho starší bratr Václav. Ve studiích pokračoval na pražské a berlínské technice, v letech 1888–1889 pak na Akademii výtvarných umění ve Vídni u profesora Friedricha Wilhelma Schmidta. V roce 1889 Sochor odešel do Francie, kde se zabýval studiem středověké architektury. Roku 1890 obdržel cestovní stipendium královského hlavního města Prahy ke studiu gotické architektury v severní Francii a Anglii. Následujícího roku získal další stipendium, které využil k návštěvě jižní Francie, Španělska a severní Afriky, kde se zabýval studiem památek maurského stavitelství. Vedle pražského stipendia Sochor obdržel finanční podporu *La comission des monuments historiques*, z jejíchž prostředků podniknul tři cesty subsaharskou Afrikou v oblasti Alžíru. Při pobytu v Paříži pracoval u architektů Anatola de Baudot a Charlese Garniera. Prováděl kresebnou dokumentaci katedrál v Remeši a Amiens, výrazně jej ovlivnily zámky na Loiře, které se staly vedle odborné dokumentace předmětem jeho vlastní malířské tvorby, pod dojmem návštěvy této oblasti vytvořil cyklus akvarelů.¹² Část projektů, které vznikly během Sochorova francouzského pobytu, byla vystavována v Praze roku 1898, jednalo se mimo jiné o návrh činžovního domu na boulevard de Courcelles v Paříži nebo projekt blíže neupřesněné radnice malého města.¹³ Již v dobách studií byl u Sochora určující zájem o středověkou architekturu, kterou později

rozšířil o stavitelství středomořského a maurského okruhu. V průběhu studií ve Vídni a pobytu v Paříži měl možnost seznámit se s aktuálními trendy soudobé historizující architektury a rodící se institucionalizované památkové péče, v době francouzského pobytu Sochor působil jako dopisující člen Ústřední památkové komise ve Vídni. Zahraniční cesty a podrobná dokumentace stavebních památek představovaly jedno ze základních východisek Sochorovy následující tvorby. Zejména nejstarší horizont Sochorových staveb byl prolnut vlivem středověké architektury románské a gotické (rodinná hrobka Cítoliby, kaple ve Vlčí), později se obrací k architektuře barokní, patrně pod vlivem práce na kapli sv. Jana Sarkandra v Olomouci. Od přelomu století do jeho díla stále intenzivněji pronikají secesní vlivy uplatněné především v provedení ornamentu, avšak pomyslný horizont historismu Eduard Sochor nikdy plně nepřekročil.

Do Prahy se Eduard Sochor vrátil počátkem 90. let 19. století a věnoval se vlastní tvorbě, ale působil také jako stavitel. Podle domácích vzorů navrhl novostavbu dřevěného kostela pro Národopisnou výstavu v Praze v roce 1895. Mezi významné realizace Eduarda Sochora patří novorománský kostel Zvěstování P. Marie v Úhonicích, kostel Božského srdce Páně v Hodslavicích, obnovy a dostavby kostelů sv. Mikuláše v Bělči u Kladna, sv. Mořice v Řevnicích nebo Nejsvětější Trojice na hradě Rábí.¹⁴ Nejvýznamnějšími stavbami Eduarda Sochora se stala novobarokní přestavba olomoucké kaple sv. Jana Sarkandra provedená v letech 1908–1912¹⁵ a romantizující přestavba hradu Kokořína, kterou Sochor prováděl pro rodinu Špačků. V roce 1896 se Eduard Sochor oženil s Miladou Křížíkovou, z manželství vzešli dva synové a dvě dcery.

Od sklonku 19. století se Eduard Sochor výrazněji soustředil na projekční a stavební činnost v Řevnicích u Prahy, které se později staly jeho domovem. V Řevnicích byl Eduard Sochor aktivní mimo jiné i jako člen obecního zastupitelstva a protagonista místního veřejného života. Spoluzakládal i řevnický sportovní klub a podporoval rozvoj cyklistiky, která byla jeho celoživotní vášní.¹⁶ Eduard Sochor zemřel 6. června 1947 v Řevnicích, kde byl pohřben do rodinné hrobky.

Jméno Eduarda Sochora však rovněž nalezneme zapsané na rodinné hrobce Sochorů v Cítolibečech. Architektonické řešení této nevelké funerální stavby umístěné při ohradní zdi hřbitova je řešeno zcela

¹² Umělecká výstava, *Národní listy*, roč. 34, č. 124, 6. 5. 1894, s. 13.

¹³ *Národní politika*, roč. 21, č. 173, 26. 6. 1903, s. 6.

¹⁴ Mojmir HORYNA, *Architektura přísneho a pozdního historismu, Čechy 1860–1890*, in: Taťána PETRASOVÁ – Helena Lorenzová (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění III/2., 1780–1890*, Praha 2001, s. 176; Pavel ZATLOUKAL, *Příběhy z dlouhého století: Architektura let 1750–1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002, s. 560; Pavel VLČEK, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 606.

¹⁵ Pavel ZATLOUKAL, *Příběhy z dlouhého století: Architektura let 1750–1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002, s. 555–559.

¹⁶ *Krásný večer cyklistů „devadesátníků“*, *Národní listy*, roč. 72, č. 323, 22. 11. 1932, s. 4.

Obr. 4. Vlčí, kaple sv. Václava, kopule s lucernami, pohled od SV. Foto: Jiří Bureš, 6. 3. 2013.

ve výrazu novogotickém. Na fundamentu se nachází v kameni tesaná, frakturou provedená autorská signatura: „Eduard Sochor / architekt / * 23. 9. 1862 †“.¹⁷ Druhotně instalovaná je žulová deska s motivem kříže s dvojicí břevien kryjící hrobové místo, která uvádí jméno Eduarda Sochora a nápis ve fraktuře: „Vystavěno: / Léta P. 1889“.

MALÍŘ VÁCLAV SOCHOR

Starší bratr architekta Eduarda Sochora se narodil v Oboře u Loun 7. října 1855. Dětství prožil v Oboře a ve Vlčí, kde rodiče po příbuzných převzali zájezdní hostinec.¹⁸ Vystudoval vyšší reálku v Rakovnicích a následně studoval na pražské technice. Zde však studia nedokončil a odešel na pražskou akademii výtvarných umění. Po jejím absolvování strávil pět let v Mnichově, v roce 1882 zamířil do Paříže. Zde krátce působil v ateliéru Carola-Duranda, vlastní ateliér měl na Avenue de la Grand Armée, později v Rue Pergolese, ve Francii Václav Sochor setrval do roku 1895 s letními přestávkami, kdy pobýval v Čechách. Na pařížských výstavách dosáhl

širokého uznání, mimo jiné mu bylo uděleno členství v Société nationale des beaux Arts. Počátky pařížského období věnoval Václav Sochor především malbě portrétní, později přesouvá svou tvorbu do pléneru a soustředí se na malbu vojenských a válečných motivů. Po svém návratu do vlasti se Sochor usídlil v rodném kraji na rodinném statku v Cítolibečích. Součástí domu byla dřevěná přístavba jeho ateliéru, která byla podle pamětníků nazývána „malírna“.¹⁹ Zde vznikla i nejvýznamnější Sochorova díla, monumentální plátna „Boží Tělo v Lounech“ i vojenské náměty „Zápas jízdy u Střezetic“ a „Baterie mrtvých“. S bratrem Eduardem se Václav příležitostně setkával v Paříži i v Cítolibečích, činnost obou bratrů byla prolnta objektem dřevěného kostelíka v české dědině na Národopisné výstavě československé v Praze v roce 1895. V kostele vystavěném podle návrhu bratra Eduarda byl vystavován obraz sv. Ondřeje, kopie vytvořená Václavem Sochozem podle originálu Jusepe de Ribery.²⁰ Podruhé maloval Václav Sochor obraz určený pro stavbu navrženou jeho bratrem pro rodinnou kapli ve Vlčí. V době prvního

¹⁷ Nápis není dokončen, absenteje datum úmrtí, které již doplněno nebylo. Později funkci odkazu na Eduarda Sochora převzala nová náhrobní deska.

¹⁸ Rudolf SÝKORA, *Malíře Sochora cesta životem a uměním*, Kulturní měsíčník Louny, 1970, č. 10, s. 5.

¹⁹ Rudolf SÝKORA, *Malíře Sochora cesta životem a uměním*, Kulturní měsíčník Louny, č. 11, 1970, s. 9.

²⁰ *Národopisná výstava československá v Praze 1895, Hlavní katalog a průvodce* (Josef KAVKA ed.), Praha 1895, s. 63.

Obr. 5. Vlčí, kaple sv. Václava, detail zvonice, pohled od J. Foto: Jiří Bureš, 6. 3. 2013.

Obr. 6. Vlčí, kaple sv. Václava, detail vstupu s pamětní deskou, pohled od J. Foto: Jiří Bureš, 6. 3. 2013.

vysvěcení kaple roku 1893 obraz ještě dokončen nebyl.²¹ Jednalo se o jezdecký obraz sv. Václava, obraz měl tvar lunety a byl instalován na oltáři kaple.²² Na sklonku 20. století byl obraz z kaple odcizen a dosud nebyl dohledán. Václav Sochor zemřel v roce 1935 v rodné obci Cítoliby, kde byl pohřben do rodinné hrobky.

KAPLE SV. VÁCLAVA VE VLČÍ

Kaple sv. Václava byla vystavěna do současné podoby ve třech stavebních etapách. Její výstavba byla zahájena v roce 1890, stavební práce byly dokončeny roku 1893. Objekt byl v roce 1897 rozšířen o obdélnou severní přístavbu dnešního spojovacího krčku mezi lodí a presbyteriem. Ve třetí etapě bylo v roce 1903 dokončeno presbyterium, které vzniklo nad korytem bývalé vodoteče. Téhož roku požádal Josef Sochor, starosta obce Vlčí, hejtmanství v Lounech o zaknihování pozemku pod přístavbou presbyteria v místě bývalé vodoteče do stavební parcely obecní kaple.²³

²¹ Ve slavnostním proslovu starosta obce Pelc uvedl: „Veleváženého pak pana Václava Sochora snažně žádám, aby dohotovením svého uměleckého díla, hlavního obrazu, výzdobu kaple dokončil.“ Lučan, roč. XI., č. 40, 7. 10. 1893, nestránkováno.

²² Biskupství Litoměřice, Archiv far I., Inventáře fary Cítoliby 1975, ne-signováno.

²³ SOA Litoměřice – SOKA Louny, Okresní hejtmanství Louny, k. č. 152, církevní záležitosti, Vlčí, č. j. 2751. Žádost ze dne 14. října 1903.

Svatováclavská kaple je situována při hlavní komunikaci procházející obcí ve směru na Toužetín. Jedná se o zděnou centrální stavbu se čtvercovou lodí s přiléhajícími bočními apsidami a přístavbou presbyteria. Nad prostorem nevelké chrámové lodě je na pendativech vztyčen vysoký tambur vynášející kopuli s lucernou. K severnímu průčelí lodí přiléhá mladší přístavba odsazeného presbyteria ukončeného apsidou. Presbytář je zaklenut kupolí s lucernou. Stavba je zasazena do svažitého terénu, výškový rozdíl překonává zvýšený sokl s kamenným opláštěním v kyklopské skladbě zdiva. Vnější plášť obvodového zdiva stavby je konstruován z prezentovaných opukových kvádrů, horizontálně je zdivo členěno cihelnými pásy. Jako pískovcové tesané prvky jsou provedena ostění, sloupky sdružených oken a sloupky luceren. Obě kupole i sedlovou střechu nad spojovacím krčkem mezi lodí a presbyteriem pokrývají prežzové tašky. Kopule luceren jsou opatřeny krytinou z kamenných desek. Interiér stavby je prosvětlen v apsidách a presbyteriu úzkými šterbinovými okny, zvýšený tambur pod kopulí lodě je prolomen dvojicí sdružených pseudorománských oken s profilovanými sloupky členěnými na patku, hladký dřívák a kompozitní hlavičci. Jako prosvětlovací prvky jsou dále využity obě lucerny, lucerna nad lodí je v současné době otevřená, v lucerně nad presbyteriem jsou dochované okenní výplně tvořené vitrážemi v geometrické skladbě skel do olova, které jsou vloženy z vnitřní strany ke sloupkům lucerny. Nad pravoúhlým vstupem s jednoduchým ostěním je

Obr. 7. Vlčí, kaple sv. Václava, interiér lodě, pohled od Z. Foto: Jiří Bureš, 31. 5. 2011.

do zdiva vložena rozměrná nápisová deska s majuskulním textem: „+ / KAPLE SV. VÁCLAVA / ZBUDOVALO 8 BRATRŮ SYNŮ PO / VÁCL. SOCHOROVĚ ŽIJÍCÍM R.1762 – 1864 / NA POP. ČÍS. 12. A 23. VE VLČÍM / A TÍMTO DALI NAJEVO ODDANOST A LÁSKU / K RODNÉ OBCI JEJICH – L – P – 1892 – 1900.“²⁴

Kaple nahrazovala i starou zvonici, na hlavním průčelí byla nad vstupem na tamburu nesoucím kopuli zřízena nika, ve které byla umístěna dvojice menších zvonů. Jejich ovládání bylo řešeno z exteriéru kaple, provazy byly svěšeny a uvázány na kovových úchytech na fasádě.²⁵ Interiér stavby je zaklenut kupolemi, krček mezi lodí a presbyteriem je zaklenutý valenou klenbou. Presbyterium, resp. již jeho krček, je od lodi odděleno půlkruhovým triumfálním obloukem, jehož okraje jsou zvýrazněny prezentovanými pálenými cihlami dvojí barevnosti a minuskulním nápisem „Kaple sv. Václava“. Jako podlahová krytina je užitá mozaiková dlažba, v presbyteriu je v dlažbě osazena deska nad prostorem krypty uvádějící jména Václava Sochora a jeho ženy Anežky Sochorové.

Poprvé byla kaple vysvěcena v roce 1893 na den sv. Petra a Pavla, cítilibská pamětní kniha k nové kapli

²⁴ Lze předpokládat, že původně byla na kapli ještě osazena zvláštní deska připomínající zásluhy Čeňka Sochora a jeho ženy Pavliny, na kterou ve slavnostním projevu při otevření kaple odkazoval ve svém prostoru starosta Chlumčan.

²⁵ SOA Litoměřice – SOKa Louny, fond Jan Nič, fotografie kaple, inv. č. 87.

uvádí: „Povolena jest mše svatá v kapli té na den sv. Petra a Pavla a sv. Václava. Občané zavázali se dáti faráři náhradu za povoz. Mimoto může tam býti sloužena mše sv. při pohřbu osadníka tamnějšího, zač farář může žádati náhradu.“²⁶ Po dokončení výstavby nového presbyteria v roce 1903 bylo stavebníkem rozhodnuto o translaci ostatků Václava a Anežky Sochorových. Exhumace proběhla 4. července 1903 na hřbitově u kostela sv. Klimenta v Chlumčanech, odkud byly ostatky převezeny do kaple sv. Václava „... kdež k věčnému spánku (byly) uloženy. Při tom vykonal jsem benefici této malé hrobky, jakož i výkrop svrchu zmíněných ostatků, já Fr. Petr, farář Cítilibský.“²⁷ Dokončená kaple byla v den svátku sv. Petra a Pavla předána obci Vlčí, jako poděkování obce za velkorysý dar vyšlo oznámení v Národní politice: „...jest skutečným uměleckým dílem co do stavby i co do výzdoby; vždyť na ní pracovali pp. Architekt Eduard Sochor a slavný náš malíř Václav Sochor. Darem tímto se rodina Sochorova nejlépe zapsala v srdce svého bývalého spoluobčanstva.“²⁸ Oslavy převzetí novostavby kaple sv. Václava obcí Vlčí a vysvěcení kaple proběhly až na svátek sv. Václava. V předvečer této události a při svítání se v obci střílelo z hmoždířů a celé Vlčí bylo slavnostně vyzdobeno. Kapli vysvětil cítilibský kněz P. Šavel, následovalo vlastenecky zabarvené kázání věnované zemskému patronu sv. Václavu a slavná mše svatá. Slavnostní program byl zakončen hostinou ve Vlčí a odesláním děkovného telegramu Čeňku Sochorovi, který se vysvěcení kaple neúčastnil.²⁹ Společně s chotí Pavlínou však nechal u příležitosti slavného dne prostřednictvím bratra Josefa Sochora rozdělit mezi místní chudé 15 zl.³⁰

Sluhový výraz kaple je derivátem architektury pařížského chrámu *Sacré Coeur*, syntetizuje hmotovou konfiguraci a výrazové prostředky raně křesťanských, byzantských a románských sakrálních staveb. Kaple ve Vlčí od své pařížské předlohy přejímá především dominantní tvarosloví akcentované vertikality kupolí s lucernami se sloupovou galerií i užití vysokého tamburu pod kupolemi. Horizontální členění obvodového zdiva cihelnými pásy je zřetelnou inspirací evokující sakrální stavby byzantského okruhu, jejichž výskyt je charakteristický v oblasti Balkánu, pevninského Řecka a západního pobřeží Černého moře. Sloupkové galerie vynášející kopule luceren jsou řešeny jako románské s patkou s nárožními drápky, hladkým dřikem a krychlovou hlavicí. Zdobněji jsou provedené sloupky sdružených oken prolomených v tamburu nad lodí, které jsou opatřeny kompozitními hlavicemi. Velmi umírněně se na stavbě kaple projevuje i secesní vliv, jedná se o úpravu triumfálního oblouku. Leitmotivem

²⁶ SOA Litoměřice – SOKa Louny, SOKa Louny, farní úřad Cítilibý, *Pamětní kniha I*, sign. 483/1, s. 50.

²⁷ TAMTÉŽ, s. 53.

²⁸ Národní politika, roč. 21, č. 173, 26. 6. 1903, s. 6.

²⁹ Lučan, roč. XI., č. 40, 7. 10. 1893, nestránkováno.

³⁰ Lučan, roč. XI., č. 41, 14. 10. 1893, nestránkováno.

Obr. 8. Vlčí, kaple sv. Václava, triumfální oblouk, pohled od J. Foto: Jiří Bureš, 31. 5. 2011.

architektury kaple je rovnoramenný kříž v gloriole, který se opakuje v pamětním nápise nad vstupem do kaple, na náhrobní desce krypty a na hlavicích zvonových závěsů. Identickou podobu kříže Eduard Sochor užil na své hrobce v Řevnicích.

Stavební plány kaple sv. Václava jsou bohužel nezvestné a v průběhu archivní rešerše se je nepodařilo dohledat, zjištěna byla pouze zmínka o vystavení těchto plánů na Výstavě architektury a inženýrství v Praze v roce 1898.³¹ Náklady na výstavbu kaple byly vyčísleny na 30 000 K, nezahrnovaly však práce prováděné členy rodiny.³² Pro další zachování a údržbu stavby byl Čeněk Sochozem zřízen fond s obnosem 6 000 K, rovněž zřídil při kapli sv. Václava čtyři mešní fundace, za svou zesnulou manželku Pavlínu (ke dni 10. února), za její zesnulé rodiče Antonína a Ludmilu Máchovy (25. května), za své rodiče Václava a Anežku Sochorovy (26. prosince) a konečně po jeho smrti byla připojena poslední mše (17. listopadu).³³ Patronem kaple zůstal Čeněk Sochor i nadále, příjmů ze zádušní kaple se vzdal.

³¹ *Výstava architektury a inženýrství v Praze*, Národní listy, roč. 38, č. 206, 28. 7. 1898, s. 2.

³² SOA Litoměřice – SOKA Louny, farní úřad Cítoliby, *Pamětní kniha II*, sign. 483/2, s. 23.

³³ TAMTÉŽ, s. 24.

Z rozhodnutí obecního výboru bylo jako datum pouti stanoven svátek sv. Petra a Pavla, posvícení pak bylo určeno na den sv. Václava.³⁴

Období dvacátých let 20. století, kdy vznikla Církev československá husitská, probíhalo na Lounsku poměrně dramaticky a bylo spojeno se zápasem o převzetí řady kostelů a kaplí. Tyto spory se dotkly i kaple sv. Václava ve Vlčí. Nová církev převzala dočasně nejen farní kostel v Cítolibech, ale i filiální kostely v Brloze a Chlumčanech, rovněž pak kaple v Senkově a Vlčí. Dle ministerského výnosu byly v roce 1924 tyto farní a filiální kostely pro potřeby Československé církve uzavřeny, otázka kaplí však nařízením řešena nebyla,³⁵ kaple ve Vlčí se však později navrátila do užívání církve Římskokatolické. Podle přání zakladatele a patrona kaple setrvala v majetku obce Vlčí. Liturgicky byla užívána příležitostně patrně ještě v padesátých letech 20. století. Poslední zprávu o kapli ve Vlčí uvádí pamětní kniha cítolibské farnosti v roce 1955, kdy byla střecha kaple v lednu poškozena prudkou vichřicí.³⁶

³⁴ SOA Litoměřice – SOKA Louny, obec Vlčí, pamětní kniha obce Vlčí, sign. 138/a, s. 2.

³⁵ SOA Litoměřice – SOKA Louny, farní úřad Cítoliby, *Pamětní kniha II*, sign. 483/2, s. 33–34.

³⁶ TAMTÉŽ, nestránkovaná část knihy.

Obr. 9. Cítoliby, hřbitov, hrobka rodiny Sochorů, celkový pohled od J. Foto: Jiří Bureš, 8. 3. 2013.

Přesný rozsah původního mobiliáře kaple není znám, inventář kaple sv. Václava vznikl na žádost bratra Čeňka Sochora Josefa, mlynáře z Cítolib, podle záznamů pamětní knihy byl inventář sepsán ve dvou čistopisech,³⁷ z nichž byl jeden uložen ve farním archivu v Cítolibech, avšak dosud nebyl nalezen. Dosud dochovaný mobiliář kaple je patrně původní pouze z části, kterou tvoří přízdní lavice v apsidách lodi. V prostoru presbyteria dnes absentuje oltářní architektura, která byla nahrazena jednoduchým obětním stolem. Podle inventářů cítolibské farnosti byla část mobiliáře v roce 1975 již deponovaná na faře Cítolibech, mimo jiné i kalich, který byl věnován Čeňkem Sochozem a jeho chotí Pavlínou. V kapli sv. Václava byly uváděny pouze lavice, skříň, oltář s obrazem mistra Václava Sochora a půlkruhové lavice.³⁸ Rozsah současného mobiliáře je bezmála identický, absentuje pouze odcizený obraz a oltářní architektura.

ZÁVĚR

Stavba pařížského chrámu Sacré Coeur nalezla mnoho ohlasů, posloužila jako volný vzor řadě sakrálních staveb, z nichž patrně nejvýraznější je architektura chrámů Sacré Couer de Koekelberg v Bruselu (1905–1970), bazilika sv. Terezie z Lisieux (1925–1951), chrám Sacré Cour de Balata ve Fort de France na ostrově Martinique (1945) nebo kaple Sacré Coeur v bretaňském Berné (1902), která je místně nazývána „le petit Montmartre Breton“. Vzdáleným ohlasem pařížského Sacré Coeur je i kaple sv. Václava ve Vlčí. Navzdory své nesporné architektonické kvalitě zůstala tato stavba dlouho mimo zájem odborné veřejnosti. Inspirativním zdrojem se architektura svatováclavské kaple stala symbolistovi Janu Konůpkovi,³⁹ který panorama obce

³⁷ TAMTĚŽ, s. 21.

³⁸ Biskupství Litoměřice, Archiv far I., Inventáře fary Cítoliby 1975, nesignováno.

³⁹ Působivost krajiny v okolí Panenského Týnce, Vrbna, Peruce a Evaně Konůpek uvádí jako inspirační zdroje své tvorby: Jan KONŮPEK,

Obr. 10. Cítoliby, pomník Václava a Eduarda Sochorů, celkový pohled od V. Foto: Jiří Bureš, 6. 3. 2013.

s kaplí připomněl ve svých ilustracích nového vydání Bible Kralické v roce 1936.⁴⁰ V srpnu roku 2011 byl podán ústeckým pracovištěm Národního památkového ústavu návrh na prohlášení kaple sv. Václava kulturní památkou. V současné době se kaple nachází v majetku obce Chlumčany, příležitostně se zde konají kulturní akce, interiér stavby je po domluvě přístupný turistům.

RESUMÉ

THE SOCHOR FAMILY AND THE CHAPEL OF ST. WENCESLAS IN VLČÍ

The Chapel of St. Wenceslas in Vlčí was built at the expense of a merchant Čeněk Sochor (1844–1924) in three stages in the years 1890 to 1903. The author of the architectural design was a nephew of the founder, the architect Eduard Sochor (1862–1947). As a model for the building served the Sacre Couer temple in Paris. The building expresses a sythesis of influences of early Christian, Byzantine and Romanesque architecture. The chapel was built in honor of Čeněk Sochor's parents, whose remains were buried here. Original equipment included today stolen altarpiece with St. Wenceslas made by the painter Václav Sochor (1855–1935).

³⁹ Život v umění, Praha 1947, s. 15.

⁴⁰ Biblií Kralická, Díl I. Čtyři Evangelia, Jaroslav Picka Praha, Praha 1936.